

**A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) jogvédő szervezet
véleménye
a médiaszolgáltatásokkal és a sajtótermékekkel összefüggő egyes törvények
módosításáról szóló [T/7022/37. számú egységes javaslatról \(Javaslat\)](#)**

Az Alkotmánybíróság a 165/2011. (XII. 20.) AB határozattal alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.) és a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (Mttv.) egyes rendelkezéseit. Az Országgyűlés elé beterjesztett módosítások, az indoklás szerint, az AB-határozatnak való megfelelést szolgálja. A TASZ álláspontja szerint azonban a Javaslat egyrészt ezt a célt csak részben valósítja meg (az AB-határozatról röviden [itt](#), hosszabban pedig [itt](#) olvashat), másrészt pedig egy sor olyan módosítást is tartalmaz, amelyek nem az AB-határozatból következő jogalkotói kötelezettségeknek tesznek eleget és ismét csak a kormánytöbbség érdekeinek megfelelően módosítanak az Mttv-t.

A TASZ általános értékelése a Javaslat egyes elemeiről:

- a forrásvédelemre vonatkozó szabályok alkotmányosak,
- a tartalomkorlátozásra vonatkozó módosítások nem sokat javítanak az írott és internetes sajtó helyzetén,
- a nyilatkozattételre vonatkozó előírások elfogadhatóak,
- a Média- és Hírközlési Biztos intézményének fenntartása legyengített jogkörrel is indokolatlan,
- az adatszolgáltatási kötelezettség szabályozása alkotmányossá válik,
- az Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság elnökére vonatkozó szabályok tovább erősítik a hatalmát a szervezet élén,
- a frekvenciapályázatokra és a Médiatanács általi szerződéskötésre vonatkozó szabályok további önkényes döntések meghozatalára adnának lehetőséget.

1. Forrásvédelem (Javaslat 1-15. §, 17. §, 24-25. §, 33-37. §)

Az AB alkotmányellenesnek ítélte és azonnal megsemmisítette azt a szabályt, ami a „közérdek” bizonyításának feltételéhez kötötte az újságíró számára forrásainak titokban tartását, továbbá felhívta a jogalkotót, hogy a forrásvédelemre vonatkozó eljárási garanciák alkotmányellenes hiányát töltsse ki. A Javaslat ezt kifogástalanul meg is teszi. Az Smtv. 6. § már csak a bíróságot hatalmazza fel arra, hogy az újságíró forrásának felfedésére kötelezze, és csak abban a kivételesen indokolt esetben, ha az bűncselekmény felderítése érdekében szükséges. A kivételesen indokolt esetet a büntetőeljárás törvény módosítása tovább pontosítja: „A bíróság akkor kötelezheti [az újságíró a neki] információt átadó személy kilétének felfedésére, ha három évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az információt átadó személy kilétének ismerete nélkülözhetetlen, az ettől várható bizonyíték mással nem pótolható, továbbá a bűncselekmény felderítéséhez fűződő érdek – különösen a bűncselekmény tárgyi súlyára tekintettel – olyan kiemelkedő, amely az információforrás titokban maradásához fűződő érdeket egyértelműen meghaladja.” Egyebekben pedig a polgári eljárásról, a büntetőeljárásról, a közigazgatási eljárásról, a Médiahatóság eljárásáról és a szabálysértési eljárásról szóló törvényeket úgy módosítaná a Javaslat, hogy mentesüljön az újságíró a tanúvallomás, adatszolgáltatás, dologátadás, stb. kötelezettsége alól, ha azzal felfedné információforrásának kilétét, illetve halasztó hatályú fellebbezési jog illetné meg a kötelezettet. Ugyanilyen mentesítés vonatkozna a médiaszolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettségére az NMHH hatósági eljárásában is.

A forrásvédelemmel kapcsolatos előremutató szabályozásnak a TASZ különösen örül, mert az AB-határozatnak az erre vonatkozó megállapításai a TASZ kifogásainak és érveinek adtak helyet.

2. Az Smtv. módosítása (Javaslat 16. §, 18-22. §)

A) Tartalomkorlátozás (Javaslat 16. §, 18. §, 21-22. §)

Az AB alkotmányellenesnek ítélte azt, hogy az Smtv. nem tesz különbséget a médiumok között a közönségre gyakorolt hatásuk alapján, hanem egyforma kötelezettségeket ró a különböző médiatípusokra. A Javaslat azonban érdemi változást alig eredményez ezen a téren, hiszen csak deklarálja azt, hogy a nyomtatott és az internetes sajtóra nem vonatkoznak azok a szabályok, amelyek eredetileg is csak a lineáris vagy a lekérhető médiaszolgáltatásokra vonatkoztak (pl. a sokoldalú, tényszerű, időszerű, tárgyilagos és kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége (Smtv. 13. §), pornográf vagy erőszakos tartalom tilalma (Smtv. 19. §)). Érdemi változást csak az jelent, hogy a jövőben nem vonatkozna a nyomtatott és az internetes sajtóra az emberi méltóság tiszteletben tartásának kötelezettsége (Smtv. 14. §) és a termék reklámozásának tilalma (Smtv. 20. § (9) bekezdés), aminek sajtótermékekre való kiterjesztését az AB egyébként nem kifogásolta.

A Javaslat 18. §-a az emberi méltóság tiszteletben tartásának kötelezettségét helyesen csak a közzétett médiatartalomban írja elő, annak elkészítése során nem.

A Javaslat 20. §-a a médiatartalom-szolgáltató kötelezettsége helyett a médiatartalommal szembeni követelményként fogalmazza meg az alkotmányos rend tiszteletben tartását, ami nem más, mint a szabály hozzáigazítása a 17-18. §-ban található egyéb tartalomkorlátozások szövegezéséhez. Ugyanakkor a Javaslat egyszerűen elhagyja az Smtv. szövegéből az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettségét. Ez egyfelől, a TASZ álláspontja szerint, helyes, mert a sajtószabadságot aránytalanul korlátozza az, hogy az Smtv. az egyébként rendelkezésre álló egyéni jogvédelmi lehetőségek mellett még egy hivatalból is indítható hatósági eljárásra ad felhatalmazást. Másfelől azonban a Javaslat ezzel a megoldással elvételi az AB-határozatnak azt a megállapítását, hogy az audiovizuális médiatartalmak esetében a közönségre gyakorolt különösen erős befolyásra tekintettel

minősül alkotmányosnak az emberi jogok sérelme esetén indítható hatósági eljárás.

Bár a gyermekek védelmére vonatkozó tartalmi és formai előírásokat az AB alkotmányosnak ítélte és nem állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányosértést sem, a Javaslat 21. §-a egy további szabállyal nemcsak a számukra hozzáférhető médiatartalmakat korlátozná, hanem azokat is, amelyek őket magukat mutatnák be veszélyeztető módon.

A Javaslat 22. §-a is túlmegy az AB-határozat szövegén, az indoklás egészével azonban összhangban van (IV. 2.2.4. – itt maga a határozat következetlen). Abból a helyes megállapításból ugyanis, hogy a személyiségi jogok védelme a sajtószabadság szükséges korlátját jelenti, nem következik az, hogy a hatósági eljárás is az volna. Ez az érv független a médiatartalom megjelenési formájától, a médium fajtájától, ezért a Javaslat megoldása, az Smtv. 18. §-nak teljes törlése, indokolt.

B) Nyilatkozattételi jog (Javaslat 19. §, 25. §)

A Javaslat az AB-határozattal összhangban kivonja a Médiahatóság hatósági jogköre alól a nyilatkozattételre és -visszavonásra vonatkozó szabályokat, és csak az érintettet jogosítja a rendelkezésére álló polgári és büntetőjogi eszközök igénybevételére (ezek igénybevételének lehetőségét egy semmisségi klauzulával meg is erősíti). Továbbá a nyilvános közlésre szánt nyilatkozat visszavonására okot adó körülmények mellett a Javaslat pontosítja a visszavonási tilalmak meghatározását is (szűkíti a visszavonás lehetőségét). Ugyanakkor új eleme a Javaslatnak az, hogy a nyilatkozat-tétellel és -visszavonással kapcsolatos jogok és kötelezettségek nemcsak a közlőt, hanem a médiatartalom szereplőjét is megilletik.

3. Az Mttv. Módosítása (Javaslat 23-32. §)

A) A Média- és Hírközlési Biztos (Javaslat 23. §)

A Biztosra vonatkozó jelenlegi szabályozást az AB összességében a sajtó szabadságába való aránytalan beavatkozásnak, így az egész intézményt alkotmányellenesnek minősítette. Ehhez képest a Javaslat fenntartja a Biztos intézményét, bár jelentősen szűkebb jogkörrel. Biztosra vonatkozó általános szabályok (Mttv. 139-140. §), tehát a Biztos feladatainak meghatározása, jogállása érdemben nem változnának. A Javaslat indokolásával ellentétben a Biztos hatáskörei nemcsak az elektronikus hírközlési szolgáltatások területén maradnának fenn, hanem továbbra is kiterjednének a médiaszolgáltatás nyújtásával és a sajtótermék kiadásával kapcsolatos panaszokra. A változások a Biztos jogköreit és eljárását érintik:

- hivatalból nem indíthat eljárást,
- csak az elektronikus hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó panaszok esetén alkalmazhat hatósági eszközöket (a médiaszolgáltatásokra, illetve a sajtótermékekre vonatkozó panaszok esetére külön szabályokat tartalmaz a Javaslat – Mttv. 142/A. §),
- a Médiatanács részére a médiatartalom-szolgáltatókat érintő ügyek tekintetében anonim beszámolót készít (míg az elektronikus hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó panaszok kivizsgálásáról továbbra is az Elnöknek számol be).

A Biztos jogkörei az elektronikus hírközlési szolgáltatások esetén is szűkülnek. A panaszt a hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályok szerint vizsgálhatja ki, és a szolgáltatót az NMHH adatszolgáltatásra kötelezheti, de csak az adatok köréről és szükségességéről való egyeztetés után, a kötelezés ellen pedig halasztó hatályú jogorvoslattal lehet majd élni, és csak az általános eljárási bírság szabható ki az adatszolgáltatás megtagadása esetén. A Biztos a panasz orvoslása érdekében egyeztetési eljárást folytat le, melynek eredménytelensége esetén nem kezdeményezi az érdeksérelem elhárítását az elektronikus hírközlési szolgáltatótól, hanem nyilvános jelentést készít.

A médiaszolgáltatásokra és sajtótermékekre vonatkozó panaszok esetén pedig a Biztos

valóban a fogyasztók érdek-képviselői szerveként lépne fel: csak akkor járhat el, ha a panasz többszörös vagy több szolgáltató általi érdeksérelemre vonatkozik, vagy a hallgatók, nézők, olvasók jelentős részét érinti. Az egyeztetési eljárást is a médiaszolgáltatók érdek-képviselői szerveivel folytatja le, a panasz orvoslása érdekében pedig javaslatot dolgoz ki, és az egyeztetés eredményéről nem nyilvános jelentést készít.

B) Az NMHH hatósági eljárása és a médiaszolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettsége (Javaslat 24. §)

A Javaslat a tényállás tisztázása körében csak az üzleti titok megismerésére hatalmazza fel az NMHH-t, az AB-határozatnak megfelelően biztosítja az ügyvédi titok védelmét és az újságíró forrásának védelmét. Megnyitja továbbá a halasztó hatályú jogorvoslat lehetőségét az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője előtt, és a továbbiakban nem teszi lehetővé, hogy rajtuk kívül más is adatszolgáltatásra legyen kötelezhető. Végül ebben a körben, tehát célhoz kötötten kötelezi a médiaszolgáltatókat arra, hogy a szolgáltatást 60 napig, lefolytatott eljárás estén annak jogerős befejezésétől számított 1 évig őrizték meg.

4. Az Mttv. további módosításai (Javaslat 26-32. §)

Az alábbi rendelkezések már nem az AB-határozatnak megfelelő módosításokat tartalmaznak! Ezek közül csak azokat emeljük ki, amelyek a jogállami és demokratikus mediaszabályozás szempontjából jelentősek.

A) A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) elnöke (Javaslat 27. §, 30. §)

A Javaslat 27. §-a az NMHH Elnöke által gyakorolható speciális jogokkal (munkáltatói jogok, bérezés, feladat-meghatározás, alkalmazás és felmentés, stb.) a Hatóság mint önálló szabályozó szerv függetlenségét, hatalmát és minden ellenőrzés alól való kivonását erősíti.

A Javaslat 30. §-a pontosítja a Médiatanács elnökének és tagjainak, valamint az NMHH elnökének mandátumát. (Ezzel kapcsolatban lásd az Alapvető jogok biztosának [AJB-3299/2012.](#) számú alkotmánybírósági beadványát.) Továbbra is fennállna azonban az a lehetőség, hogy a Médiatanács elnökének megbízatása mindaddig fennmarad, amíg az Országgyűlés az új elnököt nem választja meg.

B) „Lex Klubrádió” (Javaslat 29. §, 32. §)

A Javaslat 29. §-ának (4), (13), (19) – (21) bekezdésének együttes értelmezése arra a megállapításra vezet, hogy a Médiatanács szigorúbb feltételek mellett, és még ekkor is önkényesen dönthet a frekvenciapályázat nyertesével való hatósági szerződés megkötéséről.

A (4) bekezdés szerint a frekvenciapályázat nyertese csak hatósági szerződés megkötése esetén végezhet médiaszolgáltatást. Korábban csak szerződéskötési kötelezettség terhelte a nyertest, így viszont szigorúbb feltételek vonatkoznak majd rá (pl. a hatósági szerződés megkötése előtt alá kell vetnie magát egy hatósági eljárásnak). Ezt erősíti meg a (19) bekezdés, mely szerint analóg földfelszíni terjesztésű műsorszolgáltatási, illetve analóg lineáris médiaszolgáltatási jogosultság (a közszolgálat kivételével) kizárólag a Médiatanács által kötött hatósági szerződés alapján gyakorolható (e módosítás törölné azt a garanciális átmeneti szabályt is, hogy a hatósági szerződés nem tartalmazhat a médiaszolgáltató számára kedvezőtlenebb feltételeket, mint a korábbi műsorszolgáltatási szerződés).

A (7) bekezdés pontosítja a frekvenciapályázat résztvevőinek azt a fajta összeférhetetlenségét, amikor egy másik pályázaton frekvenciát nyernek, illetve azt, hogy a médiaszolgáltatási jogosultsággal már rendelkező vállalkozás csak akkor pályázhat, ha nyilatkozik arról, hogy nyertessége esetén lemond a korábbi jogosultságáról. A (11) bekezdés alapján a pályázatok értékelésének szempontjai közül kikerül az a feltétel, hogy ugyanazon

tartalmi elemeket nem lehet többször értékelni.

A (13) bekezdésben a Javaslat kimondja, hogy a frekvenciapályázat nyertesével szemben a Médiatanácsot nem terheli szerződéskötési kötelezettség. Ezzel lehetővé válna az, hogy a törvénynek mindenben megfelelő és legjobb pályázatot benyújtó vállalkozást a Médiatanács kénye-kedve szerint bojkottálja! A (21) bekezdés alapján pedig a korábbi pályázat nyertese is csak akkor kezdhetné meg a médiaszolgáltatást, ha a Médiatanáccsal hatósági szerződést köt. Ezzel összefüggésben a Javaslat 32. §-a az Mttv. időbeli hatályát módosítja, aminek következtében jelen módosításokat a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell. (Megjegyezzük, hogy a Javaslat 29. § (13) és (21) bekezdését L. Simon László kormánypárti képviselő [T/7022/55. számú](#) zárószavazás előtti módosító javaslata törölné. Ugyanakkor ez a módosítás kizárná azt (4. pont), hogy a Médiatanács olyan médiaszolgáltatást ismerjen el közösségiként, amely nem az Mttv. alapján kiírt pályázaton nyerte el a jogosultságot.)

Budapest, 2012. május 23.

készítette: dr. Hegyi Szabolcs
Politikai Szabadságjogok Programvezető